

Program nauczania języka polskiego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej do podręczników

Świat w słowach i obrazach, Gramatyka i stylistyka

Spis treści

- I. Charakterystyka programu nauczania**
- II. Cele kształcenia – wymagania ogólne**
- III. Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia uczniów po ukończeniu szkoły podstawowej**
- IV. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia – metody, formy pracy, indywidualizacja**

I. Charakterystyka programu nauczania

Program nauczania języka polskiego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej (przeznaczony dla drugiego etapu edukacyjnego) opiera się na założeniach nowej *Podstawy programowej* (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, *Dziennik Ustaw*, 24.02.2017, poz. 356) i jest z nią w pełni zgodny. Program został tak skonstruowany, aby proces kształcenia przebiegał systematycznie, kompleksowo i pozwalał na spełnienie wszystkich wymagań zapisanych w podstawie programowej. Gwarantuje to cykl podręczników Witolda Bobińskiego *Świat w słowach i obrazach*, którego uzupełnieniem są podręczniki Zofii Czarnieckiej-Rodzik do kształcenia językowego *Gramatyka i stylistyka*. Wszystkie podręczniki zostały ze sobą odpowiednio skorelowane, dzięki czemu wzajemnie się dopełniają, uzupełniają w każdym aspekcie kształcenia, gwarantując realizację wszystkich treści zapisanych w podstawie programowej. W proponowanym programie nauczania i podręcznikach została zachowana zasada stopniowania trudności w zakresie wiedzy (pojęcia, terminy) oraz umiejętności (odbiór i analiza tekstów kultury, sprawności redakcyjne).

Program zakłada, że podmiotem wszelkich działań edukacyjnych jest uczeń z jego naturalną aktywnością, pasją, otwartością, chęcią do zabawy i kreatywnością. Uwzględniono w nim również zapisy dotyczące tempa przemian w wielu aspektach współczesnego życia. Nauczyciel może modyfikować

program, tj. przesuwać realizację określonych treści, mając na uwadze potrzeby konkretnych uczniów oraz warunki funkcjonowania szkoły, a także potrzebę indywidualizacji procesu kształcenia.

1. Ogólne cele kształcenia w szkole podstawowej:

- wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju;
 - dbałość o integralny rozwój biologiczny, poznawczy, emocjonalny, społeczny i moralny ucznia;
 - wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania
i budowanie relacji społecznych sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
 - wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;
 - formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych ludzi;
 - rozwijanie kompetencji takich jak kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
 - rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
 - ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
 - rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
 - wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
 - wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
-

- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności; przygotowania własnego warsztatu pracy;
- ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

2. Najważniejsze umiejętności kształcenia ogólnego w szkole podstawowej rozwijane u uczniów w trakcie nauki języka polskiego w klasach VII–VIII:

- umiejętność związana z poprawnym i zrozumiałym komunikowaniem się w języku polskim (kompetencje językowe);

- umiejętność czytania – rozumienie, wykorzystywanie i refleksyjne przetwarzanie tekstów (w tym tekstów kultury) w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w życiu społeczeństwa;
- umiejętność poszukiwania, porządkowania, krytycznej analizy oraz wykorzystywania informacji z różnych źródeł (mediów);
- umiejętność kreatywnego rozwiązywania problemów ze świadomym wykorzystywaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki oraz technik mediacyjnych;
- umiejętność pracy w zespole;
- umiejętność przyjmowania postaw społecznych (aktywność społeczna);
- umiejętność aktywnego udziału w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju;
- umiejętność uczenia (wszechstronnego samokształcenia);
- umiejętność przyjmowania postawy obywatelskiej, postawy poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także postawy poszanowania dla innych kultur i tradycji.

3. Zadania nauczyciela języka polskiego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej:

- wprowadzenie w świat literatury poprzez rozbudzenie zamiłowania do czytania oraz działania sprzyjające zwiększeniu aktywności czytelniczej;
- ugruntowanie zainteresowań czytelniczych oraz wyposażenie w kompetencje czytelnicze potrzebne do krytycznego odbioru utworów literackich i innych tekstów kultury;

- kształtowanie postawy dojrzałego i odpowiedzialnego czytelnika przygotowanego do otwartego dialogu z dziełem literackim;
- tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi zainteresowań uczniów i ich zdolności poznawczych;
- wychowywanie świadomego odbiorcy i uczestnika kultury, szczególnie dzieł literackich;
- rozwijanie poczucia tożsamości narodowej oraz szacunku dla tradycji;
- rozwijanie ciekawości świata, motywacji do poznawania kultury własnego regionu oraz dziedzictwa narodowego;
- kształtowanie postawy otwartości wobec innych kultur i szacunku dla ich dorobku;
- rozwijanie umiejętności komunikowania się w różnych sytuacjach oraz sprawnego posługiwania się językiem polskim w zależności od celu wypowiedzi;
- rozwijanie umiejętności formułowania myśli, operowania bogatym słownictwem oraz wykorzystywania go do opisywania świata i oceniania postaw ludzi zgodnie z zasadami etyki i kultury języka;
- kształcenie umiejętności posługiwania się różnymi gatunkami wypowiedzi ustnej i pisemnej niezbędnymi w dalszej edukacji oraz w różnych sytuacjach życiowych;
- kształtowanie samodzielności w docieraniu do informacji, rozwijanie umiejętności ich selekcjonowania, krytycznej oceny oraz wykorzystania we własnym rozwoju;
- wychowanie do przyjmowania aktywnych postaw w życiu i brania odpowiedzialności za własne czyny;
- stosowanie rozwiązań metodycznych, które zapewnią integrację kształcenia literackiego, językowego i kulturowego oraz rozwój intelektualny i emocjonalny uczniom o różnym typie inteligencji (organizacja zajęć zwiększających szanse edukacyjne uczniów zdolnych oraz zajęć zwiększających szanse edukacyjne uczniów mających trudności w nauce języka polskiego).

II. Cele kształcenia – wymagania ogólne

Cel kształcenia:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

Wymagania ogólne

Uczeń:

- czyta i rozumie utwory literackie oraz inne teksty kultury;
- zna wybrane utwory z literatury polskiej i światowej;
- wypowiada się na temat utworów, wykorzystując potrzebną terminologię;

- uczestniczy w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym;
- dostrzega wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka, i kieruje się nimi;
- odnosi się z szacunkiem do przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej;
- poznaje wybrane dzieła wielkich pisarzy polskich w kontekście podstawowych informacji o epokach, w których tworzyli;
- interesuje się kulturą środowiska lokalnego i uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych.

Cel kształcenia:

II. Kształcenie językowe

Wymagania ogólne

Uczeń:

- rozumie wartość języka ojczystego i jego funkcje w budowaniu swojej tożsamości oraz wspólnot: rodzinnej, narodowej i kulturowej;
 - rozumie twórczy i sprawczy charakter działań językowych;
 - odpowiada za własne zachowania językowe;
 - zna podstawowe pojęcia oraz terminy służące do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi;
 - porozumiewa się (słucha, czyta, mówi i pisze) w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych (także z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się);
 - mówi poprawnie;
-

- pisze zgodnie z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej;
- ma wiedzę o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i w komunikowaniu się.

Cel kształcenia:

III. Tworzenie wypowiedzi

Wymagania ogólne

Uczeń:

- wypowiada się, dbając o oddech, odpowiednią artykulację i brzmienie;
- wypowiada się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- wygłasza, recytuje i interpretuje głosem teksty mówione;
- wygłasza, recytuje teksty z odpowiednią dykcją, właściwie operując głosem;
- rozpoznaje intencje rozmówcy;
- wyraża odpowiednio głosem własne intencje;
- rozpoznaje język jako działanie (akty mowy);
- umiejętnie stosuje środki stylistyczne;
- dba o estetykę tekstu;
- właściwie organizuje tekst;
- zna podstawowe zasady retoryki (w szczególności argumentowania);
- rozpoznaje manipulację językową;
- tworzy teksty o walorach estetycznych;
- podejmuje samodzielne próby literackie.

Cel kształcenia:

IV. Samokształcenie

Wymagania ogólne

Uczeń:

- podchodzi z szacunkiem do wiedzy;
 - z pasją poznaje świat;
 - stosuje zdobyte wiadomości w praktyce;
 - samodzielnie dociera do informacji;
-
- dokonuje selekcji oraz syntezy zdobytych informacji;
 - wartościuje zdobyte informacje;
 - rzetelnie korzysta ze źródeł wiedzy, stosując cudzysłów, przypisy i odsyłacze;
 - szanuje cudzą własność intelektualną;
 - uczy się systematycznie;

- porządkuje i pogłębia zdobytą wiedzę;
- rozwija swoje uzdolnienia przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy (np. konkursach, olimpiadach przedmiotowych, wykładach);
- potrafi samodzielnie prezentować wyniki swojej pracy;
- efektywnie posługuje się technologią informacyjną w celu poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji.

III. Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia uczniów po ukończeniu szkoły podstawowej

KLASA VII		
Uczeń spełnia wymagania określone dla klas IV–VI, a ponadto		
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
1. Czytanie utworów literackich		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
utwory prozatorskie, poetyckie i dramatyczne (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	<ul style="list-style-type: none"> – rodzaj literacki – epika – liryka – dramat – gatunek – fraszka – tren – ballada – komedia – tragedia 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje rodzaje literackie: epikę, lirykę, dramat <u>I.1.1)</u> – określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów <u>I.1.1)</u> – przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju <u>I.1.1)</u> – rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu <u>I.1.2)</u> – podaje wyróżniki gatunkowe: komedii, fraszki, trenu, ballady, tragedii <u>I.1.2)</u> – wskazuje cechy gatunkowe czytanych

	<ul style="list-style-type: none"> – akt – scena – tekst główny – didaskalia – komizm – symbol – alegoria – wartość estetyczna – wartość uniwersalna – kontekst 	<p>utworów literackich I.1.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia gatunki dramatu: komedię, tragedię I.1.2) – rozumie pojęcia związane z dramatem: akt, scena, tekst główny, didaskalia I.1.3) – wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia I.1.3) – zna pojęcie komizmu I.1.5) – rozróżnia rodzaje komizmu I.1.5) – określa funkcje komizmu w tekście I.1.5) – rozumie pojęcia: symbol, alegoria I.1.4) – rozpoznaje w tekście literackim symbol i alegorię I.1.4) – określa funkcje symbolu i alegorii w tekstach I.1.4) – podaje przykłady symboli, alegorii I.1.4) – wyjaśnia, czym jest wartość estetyczna I.1.8) – określa wartości estetyczne tekstów literackich I.1.8) – wyjaśnia, czym jest wartość uniwersalna I.1.9) – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi I.1.9) – dokonuje hierarchizacji wartości uniwersalnych I.1.9) – wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze I.1.10) – wyjaśnia, czym jest kontekst I.1.11) – rozróżnia konteksty: biograficzny, historyczny,
--	---	---

		<p>historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny I.1.11)</p> <p>– wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty I.1.11)</p> <p>– recytuje utwór literacki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem I.1.12)</p>
<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe</p> <p>2. Odbiór tekstów kultury</p>		
Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
<p>teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe, dzieła teatralne, muzyczne, plastyczne, przekazy audiowizualne, programy radiowe</p>	<p>– tekst publicystyczny</p> <p>– tekst popularnonaukowy</p> <p>– tekst naukowy</p> <p>– literatura piękna</p> <p>– artykuł</p>	<p>– rozróżnia tekst publicystyczny, popularnonaukowy, naukowy I.2.1)</p> <p>– wyszukuje w tekście publicystycznym, popularnonaukowym, naukowym potrzebne informacje I.2.1)</p> <p>– cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego i naukowego I.2.1)</p> <p>– wie, czym jest literatura piękna I.2.4)</p> <p>– dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką I.2.4)</p> <p>– określa funkcje literatury naukowej, popularnonaukowej, publicystyki I.2.4)</p> <p>– porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie I.2.2)</p> <p>– podaje wyróżniki obrazu, grafiki I.2.3)</p> <p>– interpretuje dzieła sztuki: obraz, grafikę I.2.3)</p> <p>– rozpoznaje artykuł I.2.5)</p> <p>– określa podstawowe cechy artykułu I.2.5)</p> <p>– określa wartości estetyczne tekstów kultury</p>

		<p><u>I.2.6)</u></p> <p>– wskazuje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych <u>I.2.7)</u></p>
<p>II. Kształcenie językowe</p> <p>1. Gramatyka języka polskiego</p>		
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:	
<p>czasownik</p> <p>– imiesłów</p> <p>– imiesłów przymiotnikowy</p> <p>– imiesłów przymiotnikowy czynny</p> <p>– imiesłów przymiotnikowy bierny</p> <p>– imiesłów przysłówkowy</p> <p>– imiesłów przysłówkowy współczesny</p> <p>– imiesłów przysłówkowy uprzedni</p>	<p>– rozpoznaje imiesłowy jako formy czasownika <u>II.1.4)</u></p> <p>– wskazuje imiesłów przymiotnikowy <u>II.1.4)</u></p> <p>– rozróżnia imiesłów przymiotnikowy czynny i bierny <u>II.1.4)</u></p> <p>– poprawnie tworzy i stosuje imiesłów przymiotnikowy <u>II.1.4)</u></p> <p>– poprawnie odmienia imiesłów przymiotnikowy <u>II.1.4)</u></p> <p>– określa funkcję imiesłowu przymiotnikowego <u>II.1.4)</u></p> <p>– wskazuje imiesłów przysłówkowy <u>II.1.4)</u></p> <p>– rozróżnia imiesłów przysłówkowy współczesny i uprzedni <u>II.1.4)</u></p> <p>– poprawnie tworzy i stosuje imiesłów przysłówkowy <u>II.1.4)</u></p> <p>– określa funkcję imiesłowu przysłówkowego <u>II.1.4)</u></p>	
<p>wypowiedzenie</p> <p>– rodzaje zdań złożonych współrzędnie</p> <p>– rodzaje zdań złożonych podrzędnie</p> <p>– imiesłowowy równoważnik zdania</p> <p>– wypowiedzenie</p>	<p>– rozpoznaje rodzaje zdań złożonych współrzędnie (łączne, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe) <u>II.1.4), II.1.5)</u></p> <p>– rozpoznaje rodzaje zdań złożonych podrzędnie (z podrzędnym podmiotowym, orzecznikowym, przydawkowym, okolicznikowym, dopełnieniowym) <u>II.1.4), II.1.5)</u></p> <p>– określa funkcję różnych typów zdań <u>II.1.4), II.1.5)</u></p> <p>– poprawnie stosuje interpunkcję w zdaniach złożonych <u>II.1.4), II.1.5)</u></p>	

<p>wielokrotnie złożone</p>	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie imiesłowowy równoważnik zdania II.1.4) – rozpoznaje wypowiedzenia zawierające imiesłowowe równoważniki zdań II.1.4) – tworzy poprawnie wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania II.1.4) – określa funkcję imiesłowowego równoważnika zdania II.1.4) – przekształca imiesłowowy równoważnik zdania w zdanie złożone II.1.4) – przekształca zdanie złożone w imiesłowowy równoważnik zdania II.1.4) – wskazuje wypowiedzenia wielokrotnie złożone II.1.5) – tworzy wypowiedzenia wielokrotnie złożone II.1.5) – analizuje budowę wypowiedzeń wielokrotnie złożonych II.1.5) – poprawnie stosuje interpunkcję w wypowiedzeniach wielokrotnie złożonych II.1.5)
<p>słowotwórstwo</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyraz podstawowy – wyraz pochodny – podstawa słowotwórcza – temat słowotwórczy – formant – rodzina wyrazów – rdzeń – wyrazy pokrewne – parafraza słowotwórcza – wyrazy złożone 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie pojęcia: wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza / temat słowotwórczy, formant, rodzina wyrazów, rdzeń, wyrazy pokrewne, parafraza słowotwórcza II.1.2) – rozpoznaje wyraz podstawowy II.1.2) – rozpoznaje wyraz pochodny II.1.2) – tworzy wyraz pochodny II.1.2) – wskazuje w wyrazie pochodnym podstawę słowotwórczą / temat słowotwórczy i formant II.1.2) – rozróżnia rodzaje formantów: przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy II.1.2) – wskazuje wyrazy należące do tej samej rodziny II.1.2) – tworzy rodziny wyrazów II.1.2) – wskazuje rdzeń i rdzeń oboczny II.1.2)

	<ul style="list-style-type: none"> – nazywa rodzaj oboczności II.1.2) – odróżnia wyrazy pokrewne od wyrazów bliskoznacznych II.1.2) – wskazuje wyrazy złożone II.1.3) – tworzy wyrazy złożone II.1.3) – analizuje budowę wyrazów złożonych II.1.3) – rozróżnia: zestawienia, zrosty, złożenia II.1.3) – zna i stosuje w praktyce zasadę dotyczącą pisowni złożzeń z łącznikiem lub bez niego II.1.3)
<ul style="list-style-type: none"> – mowa zależna – mowa niezależna 	<ul style="list-style-type: none"> – odróżnia mowę zależną od niezależnej II.1.6) – przekształca mowę zależną w niezależną II.1.6) – przekształca mowę niezależną w zależną II.1.6) – określa funkcje mowy zależnej i niezależnej II.1.6) – zna i stosuje w praktyce zasady interpunkcyjno-ortograficzne obowiązujące w mowie zależnej i niezależnej II.1.6)

II. Kształcenie językowe

2. Zróżnicowanie języka

Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
teksty kultury: – utwory poetyckie, prozatorskie, dramatyczne (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca) – teksty informacyjne, publicystyczne,	<ul style="list-style-type: none"> – skróty – skrótowce – homonim – środowiskowe odmiany języka – dialekt – gwara 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje skróty i skrótowce II.2.1) – tworzy skróty i skrótowce II.2.1) – określa funkcje skrótów i skrótowców w tekście II.2.1) – odmienia skrótowce II.2.1) – poprawnie wymawia skrótowce II.2.1) – prawidłowo używa skrótowców w zdaniu II.2.1) – przestrzega zasad dotyczących pisowni skrótowców II.2.1)

reklamowe	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia: literowce, głoskowce, sylabowce, skrótowce mieszane II.2.1) – zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące
-----------	---

		<p>stawiania kropki po skrótach II.2.1)</p> <p>– rozumie pojęcie homonim II.2.4)</p> <p>– wskazuje homonimy w tekście II.2.4)</p> <p>– określa rolę homonimów w wypowiedzi II.2.4)</p> <p>– zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni homonimów II.2.4)</p> <p>– dostrzega zróżnicowanie słownictwa II.2.1)</p> <p>– rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe II.2.1)</p> <p>– wyróżnia środowiskowe odmiany języka II.2.5)</p> <p>– wyróżnia regionalne (terytorialne) odmiany języka: dialekt, gwarę II.2.5)</p> <p>– wskazuje przyczyny zróżnicowania języka II.2.5)</p> <p>– dostrzega ograniczony zasięg języka środowiskowego II.2.5)</p>
--	--	---

II. Kształcenie językowe

3. Komunikacja językowa i kultura języka

Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
<p>– teksty kultury</p> <p>– wypowiedzi ustne</p>	<p>– grzeczność językowa</p> <p>– norma językowa</p> <p>– błąd językowy</p>	<p>– rozumie, na czym polega grzeczność językowa II.3.1)</p> <p>– stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach II.3.1)</p> <p>– rozumie, czym jest norma językowa II.3.2)</p>

		<p>– rozróżnia rodzaje norm językowych: wzorcową, użytkową II.3.2)</p> <p>– stosuje normę językową stosownie do sytuacji komunikacyjnej II.3.2)</p> <p>– rozumie, na czym polega błąd językowy II.3.3)</p> <p>– unika błędów językowych w wypowiedziach II.3.3)</p>
--	--	---

II. Kształcenie językowe	
4. Ortografia i interpunkcja	
Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> – rozdzielna pisownia partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy – łączna pisownia partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy 	<ul style="list-style-type: none"> – zna i stosuje w praktyce zasady dotyczące pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy II.4.4) – pisze rozdzielnie partykułę <i>nie</i> z osobowymi formami czasownika, z bezokolicznikami, z bezosobowymi formami czasowników zakończonymi na <i>-no, -to</i> II.4.4) – pisze rozdzielnie partykułę <i>nie</i> z wyrazami o znaczeniu czasownikowym: <i>nie brak, nie można, nie wolno, nie wiadomo, nie warto, nie trzeba, nie należy, nie potrzeba</i> II.4.4) – pisze rozdzielnie partykułę <i>nie</i> z przymiotnikami i przysłówkami w stopniu wyższym i najwyższym II.4.4) – pisze rozdzielnie partykułę <i>nie</i> z przysłówkami nie pochodzącymi od przymiotników II.4.4) – pisze rozdzielnie partykułę <i>nie</i> z liczebnikami, zaimkami II.4.4) – pisze rozdzielnie partykułę <i>nie</i> z imiesłowami przysłówkowymi II.4.4) – pisze łącznie partykułę <i>nie</i> z rzeczownikami II.4.4)

	<ul style="list-style-type: none"> – pisze łącznie partykułę <i>nie</i> z przymiotnikami i przysłówkami w stopniu równym II.4.4) – pisze łącznie partykułę <i>nie</i> z przysłówkami utworzonymi od przymiotników II.4.4) – pisze łącznie partykułę <i>nie</i> z imiesłowami przymiotnikowymi II.4.4)
– pisownia wyrazów nieodmiennych	– zna i stosuje w praktyce zasady pisowni wyrazów nieodmiennych II.4.4)
– wymiana głosek	– wykorzystuje przy zapisie wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych II.4.1)
znaki interpunkcyjne	– poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując cudzysłów

– cudzysłów		II.4.2)
III. Tworzenie wypowiedzi		
1. Elementy retoryki		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
– teksty pisane – wypowiedzi ustne	– środki retoryczne – akapit – teza – hipoteza – argument – kontrargument	– zna podstawowe środki retoryczne III.1.1) – funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne III.1.1) – rozumie oddziaływanie środków retorycznych na odbiorcę III.1.1) – gromadzi materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi III.1.2) – porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi III.1.2) – redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi III.1.2) – tworzy wypowiedź, stosując kompozycję odpowiednią do danej formy gatunkowej III.1.3)

		– tworzy wypowiedź, stosując zasady spójności językowej między akapitami III.1.3) – rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych III.1.3) – stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych) III.1.3) – zna zasady dotyczące tworzenia tezy, hipotezy oraz argumentów III.1.4) – wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych III.1.4) – formułuje tezy i hipotezy III.1.4) – gromadzi argumenty i kontrargumenty III.1.4) – odróżnia przykład od argumentu III.1.5)
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego III.1.6) – zgadza się z cudzymi poglądami III.1.7) – polemizuje z cudzymi poglądami, rzeczowo uzasadniając własne zdanie III.1.7)
III. Tworzenie wypowiedzi	
2. Mówienie i pisanie	
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
<ul style="list-style-type: none"> – recenzja – rozprawka – streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> – tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: <ul style="list-style-type: none"> – recenzja książki III.2.1) – recenzja filmu III.2.1) – recenzja spektaklu teatralnego III.2.1)

	<ul style="list-style-type: none"> – rozprawka III.2.1) – podaje cechy gatunkowe rozprawki III.2.1) – formułuje tezy i hipotezy III.2.1) – gromadzi argumenty i kontrargumenty III.2.1) – określa rolę poszczególnych elementów w rozprawce – posługuje się słownictwem i stylem charakterystycznym dla rozprawki III.2.1) – podejmuje próbę głosowej interpretacji recytowanych / wygłaszanych tekstów III.2.4) – formułuje pytania do tekstu III.2.3) – skraca teksty III.2.2) – rozbudowuje teksty III.2.2) – streszcza teksty III.2.2)
IV. Samokształcenie	
Uczeń:	
<ul style="list-style-type: none"> – bierze udział w życiu kulturalnym swojego regionu IV.3) – rzetelnie korzysta z informacji IV.1) – rozwija swoje uzdolnienia IV.2) – rozwija swoje zainteresowania IV.2) 	

- uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych) [IV.4](#)
- pogłębia swoją wiedzę przedmiotową [IV.5](#)
- uczestniczy w konkursach / olimpiadach przedmiotowych [IV.5](#)
- prezentuje wyniki swojej samodzielnej pracy [IV.6](#)
- uczy się systematycznie [IV.7](#)

KLASA VIII
Uczeń spełnia wymagania określone dla klas IV–VII, a ponadto
I. Kształcenie literackie i kulturowe
1. Czytanie utworów literackich

Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
utwory prozatorskie, poetyckie i dramatyczne (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)	jak w klasie VII, a ponadto – pamiętnik – sonet – pieśń – epopeja – neologizm – eufemizm – porównanie homeryckie – inwokacja – ironia – problematyka egzystencjonalna	jak w klasie VII, a ponadto – podaje wyróżniki gatunkowe: pamiętnika, sonetu, pieśni, epopei I.1.2 – rozumie pojęcia: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokacja I.1.4 – rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację I.1.4 – określa funkcje neologizmu, eufemizmu, porównania, inwokacji w tekstach I.1.4 – podaje przykłady neologizmów, eufemizmów I.1.4 – zna pojęcie ironii I.1.6 – rozpoznaje ironię w tekstach I.1.6 – określa funkcje ironii w tekstach I.1.6 – określa problematykę egzystencjonalną w tekstach I.1.7 – prezentuje swoje przemyślenia (refleksje) na temat problematyki egzystencjonalnej zawartej w utworach I.1.7
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
2. Odbiór tekstów kultury		
Material	Zagadnienia	Przewidywane osiągnięcia

nauczania	(pojęcia, terminy)	Uczeń:
teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe, dzieła teatralne,	jak w klasie VII, a ponadto – fotografia – rzeźba – reportaż	jak w klasie VII, a ponadto – podaje wyróżniki rzeźby, fotografii I.2.3 – interpretuje dzieła sztuki: rzeźbę, fotografię I.2.3 – rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż,

muzyczne, plastyczne, przekazy audiowizualne programy radiowe	– wywiad – felieton	wywiad, felieton I.2.5 – określa podstawowe cechy reportażu, wywiadu, felietonu I.2.5
---	------------------------	--

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń :
fonetyka jak w klasie VII, a ponadto – narządy mowy – głoski ustne i nosowe – głoski dźwięczne i bezdźwięczne – głoski twarde i miękkie – upodobnienia fonetyczne – uproszczenia grup spółgłoskowych – wyjątki akcentowe – zestrój akcentowy – akcent zdaniowy	jak w klasie VII, a ponadto – zna narządy mowy II.1.1 – wie, jak dochodzi do powstawania głosek ustnych i nosowych, dźwięcznych i bezdźwięcznych, twardych i miękkich II.1.1 – wyjaśnia mechanizm upodobnień fonetycznych II.1.1 – wyróżnia rodzaje upodobnień pod względem dźwięczności: udźwięcznienia, ubezdźwięcznienia II.1.1 – wyróżnia rodzaje upodobnień w zależności od kierunku przebiegu upodobnienia: upodobnienia postępowe, upodobnienia wsteczne II.1.1 – wie, na czym polega zjawisko ubezdźwięcznienia w wygłosie II.1.1 – podaje przykłady upodobnień fonetycznych II.1.1 – rozumie rozbieżności między mową a pismem wynikające z upodobnień fonetycznych II.1.1 – rozumie mechanizm uproszczeń grup spółgłoskowych II.1.1 – podaje przykłady uproszczeń grup spółgłoskowych II.1.1 – zna wyjątki akcentowe II.1.7 – wie, na czym polega zestrój akcentowy II.1.7 – podaje przykłady wyrazów bez samodzielnego akcentu

		<p><u>II.1.7)</u></p> <p>– stosuje w praktyce zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu <u>II.1.7)</u></p> <p>– wyjaśnia zjawisko akcentu zdaniowego <u>II.1.7)</u></p>
<p>II. Kształcenie językowe</p> <p>2. Zróżnicowanie języka</p>		
Materiał nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
<p>teksty kultury:</p> <p>– utwory poetyckie, prozatorskie, dramatyczne (w tym lektura obowiązkowa i uzupełniająca)</p> <p>– teksty informacyjne, publicystyczne, reklamowe</p>	<p>jak w klasie VII, a ponadto</p> <p>– archaizm</p> <p>– kolokwializm</p> <p>– wyraz rodzimy</p> <p>– wyraz zapożyczony</p> <p>– nazwy osobowe</p> <p>– nazwy miejscowe</p> <p>– treść wyrazu</p> <p>– zakres wyrazu</p> <p>– styl</p> <p>– rodzaje stylów</p>	<p>jak w klasie VII, a ponadto</p> <p>– rozpoznaje w tekstach terminy naukowe <u>II.2.1)</u></p> <p>– wie, czym są archaizmy <u>II.2.1)</u></p> <p>– podaje przykłady archaizmów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polega archaizacja języka <u>II.2.1)</u></p> <p>– wie, czym jest kolokwializm <u>II.2.1)</u></p> <p>– podaje przykłady kolokwializmów <u>II.2.1)</u></p> <p>– rozumie pojęcia: wyraz rodzimy, wyraz zapożyczony <u>II.2.1)</u></p> <p>– rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone <u>II.2.1)</u></p> <p>– podaje przykłady wyrazów rodzimych i zapożyczonych <u>II.2.1)</u></p> <p>– rozpoznaje nazwy osobowe <u>II.2.2)</u></p> <p>– używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk <u>II.2.2)</u></p> <p>– rozpoznaje nazwy miejscowe <u>II.2.2)</u></p> <p>– odróżnia nazwy osobowe od nazw miejscowych <u>II.2.2)</u></p> <p>– zna rodzaje nazw miejscowych <u>II.2.2)</u></p> <p>– używa poprawnych form gramatycznych nazw miejscowych i nazw mieszkańców <u>II.2.2)</u></p>
		<p>– zna i stosuje w praktyce sposoby wzbogacania słownictwa <u>II.2.3)</u></p>

- rozumie, czym jest treść i zakres znaczeniowy wyrazu [II.2.6\)](#)
- określa treść i zakres znaczeniowy wyrazu [II.2.6\)](#)
- rozumie pojęcie stylu [II.2.7\)](#)
- rozpoznaje styl: potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny [II.2.7\)](#)

II. Kształcenie językowe

3. Komunikacja językowa i kultura języka

Material nauczania	Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
– teksty kultury – wypowiedzi ustne	jak w klasie VII	jak w klasie VII

II. Kształcenie językowe

4. Ortografia i interpunkcja

Zagadnienia ortograficzne i interpunkcyjne	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:
jak w klasie VII, a ponadto – różnice w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych	jak w klasie VII, a ponadto – wykorzystuje przy zapisie wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych II.4.3) – wykorzystuje przy zapisie wiedzę o różnicach w pisowni spółgłosek twardych i miękkich II.4.3) – wykorzystuje przy zapisie wiedzę o różnicach w pisowni spółgłosek dźwięcznych i bezdźwięcznych II.4.3)

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

Material	Zagadnienia	Przewidywane osiągnięcia
----------	-------------	--------------------------

nauczania	(pojęcia, terminy)	Uczeń :
– teksty pisane – wypowiedzi ustne	jak w klasie VII, a ponadto – perswazja	jak w klasie VII, a ponadto – rozróżnia środki perswazji i manipulacji III.1.8)

	– manipulacja językowa	– rozpoznaje środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych III.1.8 – określa funkcję środków perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych III.1.8 – wie, na czym polega manipulacja językowa III.1.9 – rozpoznaje manipulację językową III.1.9 – przeciwstawia manipulacji językowej zasady etyki wypowiedzi III.1.9
III. Tworzenie wypowiedzi		
2. Mówienie i pisanie		
Zagadnienia (pojęcia, terminy)	Przewidywane osiągnięcia Uczeń:	
jak w klasie VII, a ponadto – podanie – życiorys – CV – list motywacyjny – wywiad – przemówienie – parafraza	jak w klasie VII, a ponadto – tworzy wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: – podanie III.2.1 – życiorys III.2.1 – CV III.2.1 – list motywacyjny III.2.1 – wywiad III.2.1 – pisze i wygłasza przemówienia III.2.1 – wie, na czym polega parafraza tekstu III.2.2 – parafrazuje teksty III.2.2	
IV. Samokształcenie		
Uczeń:		
jak w klasie VII, a ponadto		

- szanuje prawa autorskie [IV.1](#)
- przestrzega praw autorskich [IV.1](#)
- uczestniczy w wykładach publicznych [IV.5](#)
- rozwija umiejętność krytycznego myślenia [IV.8](#)
- rozwija umiejętność formułowania opinii [IV.8](#)

Teksty kultury i propozycje lektur

W trakcie nauki w klasach VII–VIII uczniowie powinni poznawać różne teksty kultury:

- teksty literackie: opowiadania, utwory poetyckie i prozatorskie z klasyki polskiej i światowej, utwory dramatyczne;
- teksty użytkowe;
- teksty publicystyczne – wybrane artykuły prasowe; wywiady, reportaże;
- teksty popularnonaukowe;
- elementy dziedzictwa kulturowego – dzieła wybitnych malarzy i rzeźbiarzy polskich i światowych reprezentatywne dla danej epoki;
- audycje i słuchowiska radiowe;
- programy telewizyjne;
- przedstawienia teatralne (także Teatru Telewizji);
- filmy fabularne (przygodowe, podróżniczo-przygodowe, detektywistyczne, obyczajowe, komediowe), a wśród nich adaptacje znanych uczniom utworów literackich;
- prezentacje multimedialne;
- inne przekazy ikoniczne: fotografie, komiksy, plakaty, afisze.

Propozycje lektur dla poszczególnych klas

Klasa VII

Lektury obowiązkowe:

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
 - Aleksander Fredro, *Zemsta*;
 - Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
 - Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*;
-
- Juliusz Słowacki, *Balladyna*;
 - Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze* (fragmenty);
 - Sławomir Mrożek, *Artysta*;
 - Ignacy Krasicki, *Żona modna*;
 - Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, II część Dziadów*;
 - Jan Kochanowski, wybór fraszek, wybór trenów (*Tren I, Tren V, Tren VII, Tren VIII*);
 - wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI;
 - wybrane wiersze Cypriana Norwida, Bolesława Leśmiana, Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia.

Lektury uzupełniające:

Dwie pozycje książkowe w całości. Do wyboru spośród następujących:

- Agatha Christie, *Tajemniczy przeciwnik*

- Nancy H. Kleinbaum, *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*;
- Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei* (fragmenty);
- Henryk Sienkiewicz, *Krzyżacy*;
- Melchior Wańkowicz, *Monte Cassino* (fragmenty);
- Karolina Lanckorońska, *Wspomnienia wojenne 22 IX 1939–5 IV 1945* (fragmenty).

Inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela, w tym wiersze poetów współczesnych i reportaże.

Klasa VIII

Lektury obowiązkowe:

- Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*;
- Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*;
- Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (całość);
- Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*;
- Adam Mickiewicz, *Sonety krymskie* (wybrany sonet);
- Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż);
- Jan Kochanowski, wybór pieśni;
- Jan Sztudynger, fraszki;

- Stanisław Jerzy Lec, aforyzmy;
- wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI;
- wybrane wiersze Jerzego Lieberta, Jarosława Marka Rymkiewicza, Mariana Hemara, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka.

Lektury uzupełniające:

Dwie pozycje książkowe w całości. Do wyboru spośród następujących:

- Miron Białoszewski, *Pamiętnik z powstania warszawskiego* (fragmenty);
- Ernest Hemingway, *Stary człowiek i morze*;
- Eric-Emmanuel Schmitt, *Oskar i pani Róża*;
- Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*;
- Barbara Kosmowska, *Pozłacana rybka*.

Inne utwory literackie i teksty kultury wybrane przez nauczyciela, w tym wiersze poetów współczesnych i reportaże.

IV. Sposoby osiągnięcia celów kształcenia – metody, formy pracy, indywidualizacja

Przed przystąpieniem do realizacji proponowanego programu nauczania nauczyciel powinien dokonać diagnozy zespołu klasowego, z którym przyjdzie mu pracować, i na tej podstawie zaplanować dobór metod nauczania i form pracy. Poza możliwościami intelektualnymi uczniów należy też wziąć pod uwagę ich potrzeby i zainteresowania, a także ogólne warunki (np. dostęp do biblioteki, pracowni komputerowej / multimedialnej), w jakich program będzie realizowany. Stosowane metody i formy pracy powinny być jak najbardziej różnorodne. Pozwala to unikać monotonii, a także sprzyja zaangażowaniu uczniów w pracę na zajęciach. Poza dostosowaniem metod i form pracy do potrzeb i możliwości uczniów trzeba też systematycznie, w sposób dobrze przemyślany i zaplanowany sprawdzać i oceniać poziom osiągnięć uczniów, a także pamiętać o ewaluacji i nieustannym doskonaleniu swojego warsztatu pracy.

Podczas lekcji uczeń powinien być aktywny, czyli jak najbardziej zaangażowany w realizację działań zaplanowanych przez nauczyciela, który sam schodzi na dalszy plan – staje się konsultantem, doradcą, twórcą sytuacji dydaktycznych. Dziecko natomiast musi myśleć i działać,

uczyć się samodzielności w dochodzeniu do wiedzy, umiejętnie współpracować z rówieśnikami. Osiąganiu takich celów sprzyja realizacja zadań w formie pracy grupowej (zespołowej), z wykorzystaniem metod aktywizujących. Nie należy jednak rezygnować z tradycyjnych metod i form pracy. Najbardziej racjonalnym rozwiązaniem byłoby zachowanie równowagi między stosowaniem metod „tradycyjnych” i aktywizujących. W związku z tym proponujemy wykorzystywanie na lekcjach następujących metod i form pracy:

- **Formy pracy:**

- indywidualna,
- jednostkowa,
- grupowa (zespołowa),
- zbiorowa.

- **Metody zalecane na poziomie klas VII–VIII:**

- metody słowne (metody poszukujące: heureka, metoda problemowa),
- realizacje projektów edukacyjnych,
- dyskusja,
- debata,
- drzewko decyzyjne,
- poker kryterialny,
- praca z materiałami multimedialnymi,
- kula śnieżna,
- tworzenie plansz, schematów, wykresów, zestawień.

W celu skutecznego realizowania celów zapisanych w programie wskazane jest też podejmowanie takich działań, jak:

- wycieczki do muzeów (skansenów), galerii, izb regionalnych;
- odwiedzanie miejsc pamięci narodowej;
- wyjścia do kina, teatru, opery, filharmonii;
- organizowanie wystaw prac uczniów związanych z poznawanymi na lekcjach tekstami (np. ilustracji do utworów);
- tworzenie klasowych zbiorów poezji (np. z okazji Dnia Matki / świąt narodowych);
- organizowanie konkursów, przeglądów (np. fotograficznych, ortograficznych, recytatorskich, prac plastycznych);
- praca nad scenariuszem przedstawienia;
- przygotowywanie klasowych / szkolnych przedstawień / inscenizacji (teatr aktora, teatr kukielkowy);
- prezentacja i czytanie czasopism młodzieżowych;
- nagrywanie audycji radiowych / słuchowisk;
- podejmowanie działań mających na celu integrowanie treści międzyprzedmiotowych (język polski, historia, plastyka, muzyka);
- praca nad gazetką klasową / szkolną;
- włączanie się w życie kulturalne szkoły / miejscowości / regionu;
- praca nad stroną internetową klasy / szkoły / koła zainteresowań / samorządu szkolnego;
- podtrzymywanie tradycji regionalnych i narodowych;
- wizyty w bibliotece szkolnej / publicznej / wiejskiej / miejskiej / wojewódzkiej.

Nieodzownym elementem kształcenia polonistycznego powinna być indywidualizacja pracy

zależna od możliwości ucznia – praca z uczniem zdolnym i uczniem mającym trudności w nauce. Na początku nauki w klasie VII nauczyciel powinien dokonać diagnozy wstępnej (np. w formie pisemnej) oraz zapoznać się z dostępnymi opiniami i orzeczeniami wydanymi przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Działania te pozwolą dostosować (zróżnicować) metody i formy pracy oraz wymagania (kryteria oceniania) do możliwości i potrzeb konkretnego ucznia (wymagającego pomocy, zdolnego).

Indywidualizację pracy ułatwia stosowanie elementów oceniania kształtującego, np.:

- podawanie w miarę precyzyjnych kryteriów oceniania;
- przekazywanie informacji zwrotnej (głównie przy pracach pisemnych);
- uwzględnianie samooceny ucznia.

W przypadku ucznia mającego trudności w nauce istotne jest również pozytywne wzmocnienie, motywowanie, dostrzeganie nawet niewielkich postępów. Uczeń uzdolniony z kolei powinien mieć możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć na forum klasy bądź szkoły, wzięcia udziału w różnego rodzaju konkursach, turniejach, przeglądach. Pełna indywidualizacja pracy nie jest możliwa podczas zajęć lekcyjnych ze względu na różne ograniczenia (np. czasowe, związane z liczebnością klasy), dlatego po rozpoznaniu potrzeb i możliwości konkretnego zespołu klasowego warto poprowadzić zajęcia dodatkowe – dla uczniów uzdolnionych i mających trudności w nauce.

Indywidualnego podejścia wymagają również uczniowie ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania i pisania (dysleksja, dysortografia, dysgrafia). Podczas pracy z nimi nauczyciel powinien uwzględnić zalecenia zapisane w aktualnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej